

Εκπαιδεύοντας στο άππωμα

Η ετυμολογική προέλευση της λέξης “άππωμα” εμφανίζεται αμφισβητούμενη. Άλλοι υποστηρίζουν ότι προέρχεται από το “απωθώ”, άλλοι από το “ιππεύω”. Οι δύο εκδοχές είναι ενδιαφέρουσες και συμπληρωματικές. Το “άππωμα” είναι η ώθηση που παροτρύνει κάποιον να ενεργεί με έναν τρόπο που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητά του. Είναι μια φανταστική κατασκευή την οποία ο “αππωμένος” υιοθετεί και ανάγει σε άξονα κάθε αυτοπροσδιορισμού του. Συγχρόνως, ο “αππωμένος” είναι ο έφιππος - όχι βέβαια σε άλογο,

**Το
Παναγιώτη
Θανασιά***

αλλά πιθανότατα σε καλάμι.

Πρωταγωνιστικό ρόλο στη δημιουργία του αππώματος έχει κατ' αρχάς η Κυπρία μητέρα - χειρότερη ως προς αυτό ακόμη και από την Ελληνίδα ομόλογό της. Στη συνέχεια τη σκυτάλη παραλαμβάνει το εκπαιδευτικό σύστημα. Στο δημοτικό όλα τα παιδιά είναι “εξαιρετικά”, όμως δυστυχώς η δημοτική εκπαίδευση έχει ένα μεγάλο κενό: Δεν δίνονται βαθμοί, ώστε να επιβεβαιωθεί και γραπτώς αυτή η καθολική αριστεία. Το κενό αυτό καλύπτεται επιτέλους στο γυμνάσιο. Δεν ξέρω γιατί οι αρμόδιοι ασχολούνται με την αξιολόγηση της PISA και άλλους τέτοιους ξενόφερτους θεσμούς, αντί να δημοσιεύουν στατιστικά στοιχεία από την αξιολόγηση των μαθητών στα κυπριακά γυμνάσια και λύκεια, η οποία, είμαι βέβαιος, δείχνει πως το 30% του μαθητικού πληθυσμού είναι “άριστοι” και ένα άλλο 35% “πολύ καλοί”.

Κάπου σε αυτό το σημείο, ωστόσο, προειδο-

ποιώ τον αναγνώστη ότι ο τόνος του παρόντος κειμένου αλλάζει: από αποστασιοποιημένος και ελαφρά ειρωνικός γίνεται θυμωμένος. Ας το πούμε λοιπόν καθαρά: Ο σκοπός της μέσης εκπαίδευσης στην Κύπρο είναι να παράγει άσχετους αγράμματους ημιμαθείς που πιστεύουν ότι είναι άριστοι. Είναι να θωπεύει και να καλλιεργεί τη ματαιοδοξία των γονέων, οι οποίοι στο μεταξύ έχουν εγκαταλείψει πλήρως τα παιδιά τους αναθέτοντας τη φροντίδα τους στις οικιακές βοηθούς και στα “ιδιαιτέρα” και θεωρώντας ότι μοναδικό καθήκον τους είναι να τους γεμίζουν τις τσέπες με πενντάρικα και να τους αγοράζουν κάθε τόσο νέο κινητό. Η μέση εκπαίδευση στην Κύπρο είναι ένας πολυέξοδος, αριστοτεχνικά οργανωμένος μηχανισμός παραγωγής αππώματος, ο οποίος καλύπτει όλες τις σχετικές προσδοκίες της μεγάλης πλειοψηφίας των γονέων, με τη συνεισφορά της μεγάλης πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών.

Ο μηχανισμός αυτός έχει βέβαια ένα μικρό κενό: τις παγκύπριες εξετάσεις. Σε αυτές, όπως ήδη και στη Β' Λυκείου, οι μαθητές καλούνται να εξεταστούν σε τέσσερα μόνο μαθήματα (“να μην κουράζονται τα μωρά”). Επί δύο έτη, λοιπόν, αφιερώνονται σε αυτά τα τέσσερα μαθήματα, αδιαφορώντας για οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με μάθηση και γνώση. Και κάθε χρόνο, περί τα τέλη Ιουνίου, ανακοινώνονται τα αποτελέσματα αυτής της “αφιέρωσης”. Αντιγράφω από τους φετινούς μέσους όρους: Βιολογία 7,8, Ιστορία 8,8, Νέα Ελληνικά 9,5, Μαθηματικά Κορμού 9,9. Και το ποσοστό των αριστευσάντων σε αυτά τα μαθήματα: 1%, 1%, 0,1%, 4%.

Αυτή είναι η κυπριακή μέση εκπαίδευση! Οι παγκύπριες εξετάσεις είναι η ρωγμή που επι-

τρέπει να εισέλθει στο σπάλαιο λίγο από το φως του πραγματικού κόσμου, προκαλώντας σε ετήσια βάση την έκπληξη έγκριτων παρατηρητών και ΟΕΛΜΕΚ, υπουργών και δημοσιογράφων. Η ρωγμή αυτή, ωστόσο, διαρκεί μόλις 5 ημέρες: έως την ολοκλήρωση της περιφημής “αναγωγής” ή “στατιστικής επεξεργασίας” της βαθμολογίας των παγκυπρίων εξετάσεων. Η σκοπιμότητα της “αναγωγής” έχει συζητηθεί κατ' επανάληψη. Δεν είμαι βέβαιος ότι πρόκειται για απαραίτητη διαδικασία, καθώς η αναγκαία εξισορρόπηση μεταξύ των διαφόρων μαθημάτων θα μπορούσε να επιτευχθεί και με άλλους τρόπους. Ούτε συμβάλλει στη σοβαρότητα των εξετάσεων η συμπερίληψη σε αυτές 96 μαθημάτων, όπως της Τεχνολογίας Οικιακών Συσκευών, της Τεχνολογίας Υλικών Κομμωτικής ή του Σχεδίου Μόδας. Το θέμα μου εδώ, ωστόσο, δεν είναι η σκοπιμότητα της “αναγωγής”, αλλά ο τρόπος με τον οποίο αυτή γίνεται: εννοώ την προϋπόθεση ότι το εύρος κατανομής της ανηγμένης βαθμολογίας πρέπει να εκτείνεται υποχρεωτικά έως το απόλυτο Άριστα, έως τον βαθμό 20. Αυτό καθιστά την αναγωγή έναν μηχανισμό πλασματικής ανόδου της βαθμολογίας όλων των υποψηφίων, αυξάνοντάς την ενίοτε ακόμη και κατά 5 μονάδες.

Σταχυολογώ πρόχειρα παραδείγματα από τα περυσινά αποτελέσματα: Ο υποψήφιος αρ. 84 έγραψε κατά μέσο όρο 15,9 στις παγκύπριες εξετάσεις, αλλά με την αναγωγή ο βαθμός του έγινε 19,02 και εισήχθη στο τμήμα Πολ. Μηχανικών του Παν. Κύπρου. Ο υποψήφιος αρ. 277 έγραψε 6,7 (με άριστα πάντα το 20!), αλλά ο βαθμός του έγινε 10,85 και εισήχθη στο τμήμα Γαλλικής Φιλολογίας του Παν. Κύπρου. Ο υποψήφιος αρ. 23 έγραψε

2,4, αλλά ο βαθμολογία του μετετράπη σε 10,36! Και εικάζω ότι ο Κύπριος φοιτητής που εισήχθη στο “δικό μου” τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του ΑΠΘ με δήθεν 12.33 έγραψε στις παγκύπριες εξετάσεις γύρω στο 8 - χωρίς αυτό να τον αποθαρρύνει από τη φιλοδοξία να γίνει “φιλόλογος”.

Αν η “αναγωγή” ήταν απλώς μια διαδικασία εξισορρόπησης, θα είχε σχεδιασθεί με τρόπο που δεν θα επέτρεπε τόσο μεγάλες διαφορές μεταξύ πραγματικής και ανηγμένης βαθμολογίας. Είναι όμως κάτι πολύ περισσότερο: ένας μηχανισμός εξαπάτησης, ένα εργαλείο που κλείνει τη ρωγμή των παγκυπρίων εξετάσεων και επαναφέρει τα πράγματα στη συνήθη ψευδαίσθηση: “Το μωρό έγραψε άριστα και πέρασε πανεπιστήμιο”. Καλούνται λοιπόν τα καλύτερα δημόσια πανεπιστήμια Ελλάδας και Κύπρου να μορφώσουν ημιμαθείς, ενώ οι λειτουργικά αναλφάβητοι, αυτοί που γράφουν 3 (με την αναγωγή: 7), αναζητούν θέση στα ιδιωτικά πανεπιστήμια, φιλοδοξώντας να γίνουν και αυτοί μηχανικοί, δάσκαλοι ή κάτι παρόμοιο. Φοβούμαι, λοιπόν, ότι οι χιλιάδες σελίδες και τα εκατομμύρια λέξεις που γράφτηκαν τους τελευταίους μήνες επιχειρώντας να περιγράψουν τα αίτια της κυπριακής χρεοκοπίας δεν εξηγούν τίποτε, αν δεν εκκινούν από το θεμελιώδες δεδομένο του αππώματος. Αυτή είναι η κυπριακή μας “ιδιοπροσωπία” και “ιδιοσυστασία” - και αυτήν πρέπει πρώτα απ' όλα να καταπολεμήσουν όσοι σχεδιάζουν τα εκπαιδευτικά πράγματα αυτού του κράτους.

* Πολίτης τόσο της Ελληνικής όσο και της Κυπριακής Δημοκρατίας, διδάσκει Φιλοσοφία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου